

Jag är född för att bringa ljus i världen

I förlagsvärlden ansågs finsk humor vara rena självmordet. Det hjälpte inte.

Förläggaren Dorotea Bromberg kunde inte sluta skratta när hon av en slump fick en roman av Arto Paasilinna i sin hand. I dag är arton av hans 40 böcker översatta på hennes förlag.

De har sålt i mer än en miljon exemplar. M har träffat den originella författaren i hans lappkäta utanför Helsingfors.

Av Kirsti Kajanne Foto Jouko Leskelä

● **Arto Paasilinna** är ett fenomen. Han skriver om de hemskaste företeelser och får hela världen att skratta. Själv har han lagt sin själ i att bygga – stugor, bastur, dass och så livsverket Kuusilaakso. Det är där vi träffas.

Först vill brasan inte ta sig. Den vinande elden slickar klabben en brastund innan den glättigt sprakande blossar upp. Vi är i en mörk lappkäta belägen på Arto Paasilinnas "herrgård", Kuusilaakso. Omkring oss sju hektar dyster skog som författaren skapat till sin egenbild: De stilla sorlande naturbäckarna är ledda till konstgjorda dammar, den vrålande vinden visslar mellan granarna som en fabrikspipa. Vid de slingrande naturstigarna finns platser för lägereldar. Hjortar och älgar är inte heller sällsynta. Ett stängsel har uppförts så att de inte kommer åt att grumla det rena vattnet i dammarna.

– Jag vill förädla ett naturenligt skogshemman och lämna spår efter mig. På området finns fem bastur, en huvudbyggnad och en bod med författarens arbetsrum, en maskinhall och en byggplats. Där skall "Farfars hus" resa sig. Den 66-åriga Paasilinna vill lämna huvudbyggnaden till sina söners familjer.

Som ung byggde han frenetiskt runt om i Finland, stugor, bastur, utedass. Det verkar som om byggandet för honom är ett mått på mandom. Takten har dock avtagit med åren. Paasilinnas skärgårdsstuga är nu till salu och han tänker ta ett sabbatsår från skrivandet, berättar han.

Författaren rör om i brasan och blick-

ar fundersamt mot höjden genom kåtans öppning. Eldsflammorna uppgår i luftslukande gnistor.

Den höga kåtan har sin förebild i Lappland. Där tillbringade Paasilinna sin barn- och ungdom. När Arto ännu var minderårig och hans far nyligen hade dött, lejde han en alkoholiserad "reservfar" som förmyndare, vars närvaro tryggade brödkanter för den unge Arto.

Han hann även jobba som skogsarbetare ett par år, bo i huggarkojor och dra vidare då han fick nytt jobb.

– Det blev en stor lön när vi högg i tre månader. "Farsgubben" skötte brasan, skogsfällning dög han inte till, säger Paasilinna och gnuggar sina händer.

– Naturen är en bra motvikt till arbetet. Från denna gård får jag min inspiration, men å andra sidan är jag såpass professionell att jag bara tvingar mig att skriva, oberoende om jag har lust eller ej.

Vi har flyttat in i rödstockstugans vardagsrum. Här sitter Paasilinna och funderar. Kaffet smakar. Uppe på loftet finns sovrummen och bastun lurar i bortre ändan av stugan. Från fönstret syns den största konstgjorda dammen där man har planterat in fisk. Av gårdens hundratals bärbuskar framställs vin med egna designetiketter på flaskorna. Böckerna har sålt i enorma upplagor – och en delorsak till Paasilinnas popularitet är säkert att han förmår förvandla tragedi till humor. Många svåra teman – som världens undergång, självmord, sinnessjukdomar och tortyr

vänd

M
favorit
PÅ BOKREAN

Arto Paasilinna

Född:

I Kittilä, finska Lappland 1942.

Familj:

Sedan 1972 gift med Terttu Kasperin som sköter familjens hushåll och placeringsverksamheten. Två söner från ett tidigare äktenskap, fyra barnbarn.

Bor:

I Westend, Esbo nära Helsingfors.

Yrke:

Författare, Finlands mest internationella, översatt till 45 språk. Har skrivit 40 böcker. 1975 utkom genom brottet *Harens år*. Både i Finland och utomlands har otaliga film-, skådespels- och seriebildsarrangemang gjorts av Paasilinnas böcker.

Priser:

Pro Finlandia och franska Air Inter-priset.

Författarens egen hemsida:

artopaasilinna.se

Svenska

Arto Paasilinna-sällskapet:

Bildades år 2000. Har cirka 60 medlemmar. Ordförande är Marjaana Kytö Tideström. Föreningen vill väcka intresse för Paasilinnas person och produktion och främja förbindelser mellan författaren och läsarna. Sällskapet organiserar olika kulturevenemang och gör medlemsresor till Finland med besök hemma hos författaren. E-post: paasilinna@hotmail.com

FYNDA PAASILINNA PÅ BOKREAN

Årets bokrea startar den 24 februari och då har du chansen att bekanta dig med Arto Paasilinna, om du inte gjort det förut. Hans *Domedagen gryt* (om förmögna Lena som hamnar på Enare Träsk och bekantar sig med skogshuggaren Hermann) och *Snablar!* (om elefantungen Emilia som på grund av en ny EU-lag flyr till Ryssland med sin djuskötare) finns till reapris.

Förläggare med fingertoppskänsla

Dorotea Bromberg, en av Sveriges mest framgångsrika förläggare, tycks ha en särskild känsla för både böcker som får pris och böcker som säljer. På Brombergs finns fyra nobelpristagare: I B Singer, Czeslaw Milosz, Octavio Paz och J M

Coetzee. Andra aktuella omdiskuterade böcker är Savianos *Gomorra* och Littells *De välvilliga*. Arto Paasilinna är förlagets kassako tillsammans med bland andra Bodil Jönsson och Helena Henschen. Försäljningen av hans böcker tog ordentlig fart på 2000-talet. I genomsnitt säljer varje titel i 30 000–40 000 ex, *Hoppсан jag är död* såldes i 80 000 ex! 18 titlar av Paasilinna har det hittills kommit ut sedan *Harens år*. Och vem vet, han kanske blir Doroteas femte nobelpristagare!? Enligt rykten har han tre ivriga påhujare som nominerar honom varje år.

”Från denna gård får jag min inspiration”

forts

– vänds slutligen till komiska berättelser. – Som gammal journalist är jag inte så primitiv att jag inte skulle veta att livet också består av glädje och segerrus. Han reflekterar över att allting inte är så oerhört dystert och säger strax: – Därför är jag född, för att bringa ljus i världen.

– Fastän mina motiv är dystra och trots att jag skriver om dem i en rå och hänsynslös ton, vill jag ändå inte att mina läsare ska lida. Jag vill, trots allt, ge ljus och hopp.

Responsten talar för sig. Då till exempel boken *Kollektivt självmord* publicerades i Finland fick Paasilinna och hans hustru bosätta sig vid telefonen i månader när folk i självmordstankar ville berätta om sina känslor.

– De tackade mig för att ha räddat deras liv. Vi var som ett sjukhus, samtal kom stup i ett. Vi avbokade Portugalresan.

Också hustrun *Terttu* höll på att falla samman, minns Paasilinna och skrattar högljutt.

Men ljudet i skällan ändras då han plötsligt påstår att han är missförstådd i Finland. Han sammankopplas nämligen med underhållningsförfattare.

– **Man kan nästan säga att jag är en samhällsförfattare. Mina böcker är inga vitsar såsom en del påstår, utan de har budskap som grundar sig på vilda motiv. Vissa kritikersluskur ringaktar mig. Det behöver jag inte stå ut med, fnyser Paasilinna och samtidigt stänker det litet kaffe på**

bordsduken.

– **Avundsjuka är ett finskt särdrag och när dessa journalister läser om hur mycket jag betalar i skatt blir de mörkblåa av avund!**

Paasilinna glöder av hänförelse och framhäver att hans alster har översatts till 45 språk. I våras utkom översättningar på vietnamesiska och koreanska.

– Jag säljer bättre än **Mika Waltari***. Det hade jag inte trott!

Författaren har återfått sin självkänsla och han grinar segerrusigt. Han poängterar att han är bättre förstådd ute i världen. I Italien och Frankrike betraktas han som en guru. Han kan inte låta bli att berätta om den italienska litteraturprofessorn som hade undrat när Paasilinna skall tillägnas Nobelpriset.

– Jag är verkligen inte anspråkslös, ropar han till. Jag förespråkar stiligt övermod.

Verket *Uppdrag: skyddsängel*, som just kommit på svenska på Brombergs förlag, ger döden ett nytt ansikte. I boken blame-rar sig en ängel ordentligt då den försöker skydda sin utvalda människa. I texten finns bland annat ett vackert avsnitt där en ängel kläcks ur en död människa.

– Även biskopar och präster tror på detta med änglar. Själv är jag inte så övertygad, men det fascinerar som tankelek. Vi finländare har tunga krigsår bakom oss och vi är ganska allvarsamma, till och med dystra. För min del försöker jag lindra dödens tabu, eller i alla fall beskriva den vackrare, oåterkalleligheten till trots,

säger Paasilinna eftertänksamt och medger att flera saker klarnade för honom under skrivningsprocessen med den senaste boken. Enligt honom fruktar man inte döden i hans släkt.

– Vi möter döden, men på vägen dit bråkar vi. Åtminstone jag kämpar emot och möter döden som en motståndare. Vi får se vem som vinner!

Paasilinna frustar och svänger med händerna framför sig. Kvällssolen lyser in genom fönstret, en änglalik skugga syns på väggen. I boken *Uppdrag: skyddsängel* vill själva Fan ha ängeln på sin sida, eftersom den med sitt beteende bringat så mycket ont att den skulle duga som mörkrets tjänare.

Paasilinna rätar upp sig i stugbänken och påstår att det finns mera ont än gott här i världen.

– Människan är ganska långt snedvuxen, grym och hård. Nästan varenda människa kan bli mycket djävulsk i något skede av sitt liv. Om så inte vore fallet, skulle inga krig förekomma. Människan beger sig ut för att erövra andra folk, bilda arméer och så börjar dödandet. Och det tycks aldrig ta slut, suckar han och preciserar att tyvärr så uppfyller största delen av mänskligheten djävulens kvalitetskrav.

– Även jag, medger han. Detta med syfte på författarens egen benägenhet att åsamka tumult, som om han vore en gestalt ur de egna böckerna. Under årens lopp har han lidit av publiciteten kring dessa skandaler. Men böckerna fortsätter att sälja i ökat tempo.

Paasilinna har jämförts med en skrällande pubertetsyngling, trots att herrn redan är en farfar i pensionsåldern. Dagspressen har rapporterat om gräl och armbrytning på puben. På Heathrows flygfält i London kivades han berusad med tulltjänstemannen och hamnade i finkan. Allt dokumenterades av ett tv-team. Och nu i somras förorsakade han en frontalkrock, då han körde i fel fil på motorvägen.

– Jag är den sortens karl, det händer alltid det ena och det andra och allting är inte så stiligt, medger han. Men jag är en författare som säljer världen över. Nog får väl en sådan författare föranleda lite munhuggande? Men i det långa loppet leder ju bråk ingen vart. ●

*Mika Waltari (1908–1979), framgångsrik finsk författare, framför allt av historiska romaner.

M på nätet!

Böcker, konst, film och tv
M:s kulturblogg:
Piggast och mest på!

Sveriges bästa modebloggare - Ninna!

* Hon tipsar om de bästa modefynden 50+

Gå in på **m-magasin.se** idag!